

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2030»

[COM(2020) 652 final — 2020/0300 (COD)]

(2021/C 123/12)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Lutz RIBBE**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 11.11.2020 Συμβούλιο, 5.11.2020
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Απόφαση του Προεδρείου	1.12.2020
Έγκριση από την ολομέλεια	27.1.2021
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	557
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	227/4/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) θεωρεί ότι η υπό εξέταση πρόταση με θέμα το 8ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (ΠΔΠ) έχει πολύ οριακή προστιθέμενη αξία η οποία και συνίσταται στην ανακοίνωση βελτιωμένου μοντέλου παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων. Κατά τα λοιπά, η πρόταση επικεντρώνεται σε γενικές περιγραφές της κατάστασης και σε δηλώσεις προθέσεων αλλά όχι στην ουσία ούτε σε δράσεις. Ωστόσο, η καλύτερη διακυβέρνηση από μόνη της δεν απαιτεί «πρόγραμμα δράσης».

1.2. Η ΕΟΚΕ διερωτάται αν όντως είναι απαραίτητο ένα τέτοιο 8ο ΠΔΠ, προκειμένου να δοθεί περαιτέρω ώθηση στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ, εφόσον τούτη έχει επιτευχθεί τουλάχιστον μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (ΕΠΣ) η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ.

1.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενισχύεται η θέση την οποία η ίδια η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εδώ και χρόνια, ότι δηλαδή δεν υπάρχει έλλειψη γνώσεων σχετικά με το τι πρέπει να γίνει. Υπάρχει έλλειψη τόσο εφαρμογής γνωστών μέτρων, συχνά αποφασισμένων από μακρού, όσο και πολιτικής βούλησης.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν επωφελές να συμπεριληφθούν στο 8ο ΠΔΠ, για παράδειγμα, οι στρατηγικές πρωτοβουλίες που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υλοποίηση της ΕΠΣ, όπως η στρατηγική για τη βιοοικολογία, η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» ή το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, με τις αντίστοιχες λεπτομερείς απαιτήσεις τους. Επιπλέον, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα μπορούσαν να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του 8ου ΠΔΠ, να δεσμευθεί για τη συνέχιση και την εμπάθυνση της ΕΠΣ, παρέχοντάς της ρητή εντολή να υποβάλει, το αργότερο κατά τη νέα θητεία, νομοθετική πρόταση για ένα «Θεματολόγιο της ΕΕ για το 2050» (ως την τροποποίηση και την παράταση της ΕΠΣ, δηλ. μιας «ΕΠΣ 2»), η οποία να προστεθεί στο 8ο ΠΔΠ ως παράρτημα ενός συγκεκριμένου και λεπτομερούς καταλόγου δράσεων. Ωστόσο, αυτό δεν προβλέπεται.

1.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί τη διεξαγωγή θεμελιώδους συζήτησης σχετικά με την έννοια και τη χρησιμότητα των προγραμμάτων δράσης για το περιβάλλον και επαναλαμβάνει την έκκλησή της για την εκπόνηση χωριστού «Θεματολογίου της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2050». Θεωρεί ότι η ΕΠΣ αποτελεί καλή και σταθερή βάση για τον σκοπό αυτό.

2. Πλαίσιο

Προγράμματα δράσης της ΕΕ για το περιβάλλον

2.1. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, εφαρμόζονται προγράμματα δράσης για το περιβάλλον (ΠΔΠ) ενώ το 7ο ΠΔΠ έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2020.

2.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει στην πρότασή της για το 8ο ΠΔΠ ότι τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον «κατευθύνουν τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ». Ωστόσο, πρέπει επίσης να αποδεχθεί εμμέσως ότι, τελικώς, τα προγράμματα αυτά δεν είχαν το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Συνεπώς, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά την προστασία της φύσης, την υγεία και τη ενσωμάτωση των πολιτικών δεν ήταν επαρκής». Επισημαίνει επίσης την έκθεση που δημοσίευσε στις 4 Δεκεμβρίου 2019 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) με τίτλο «Το ευρωπαϊκό περιβάλλον — Κατάσταση και προοπτικές 2020» (SOER) (The European Environment — state and outlook, SOER 2020), όπου αναφέρεται ότι «Οι τρέχουσες προκλήσεις στους τομείς του περιβάλλοντος, του κλίματος και της βιωσιμότητας είναι πρωτοφανούς κλίμακας και επιτακτικότητας, και απαιτούν άμεση και συντονισμένη δράση και συστημικές λύσεις. Με το τρέχον μοντέλο ανάπτυξης, οι περιβαλλοντικές πιέσεις αναμένεται να αυξηθούν περαιτέρω, προκαλώντας άμεσες και έμμεσες επιβλαβείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και ευημερία.

2.3. Η δήλωση αυτή συνάδει με την Έκθεση του 2020 για την αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη, η οποία υποβλήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο από το Δίκτυο λύσεων βιώσιμης ανάπτυξης (SDSN) και το Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής. Ένα από τα κύρια συμπεράσματα της έκθεσης αυτής είναι τα εξής: Η Ευρώπη αντιμετωπίζει τις μεγαλύτερες προκλήσεις όσον αφορά την υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) στους τομείς της βιώσιμης γεωργίας και των τροφίμων, του κλίματος και της βιοποικιλότητας.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στις 11 Δεκεμβρίου 2019, διασαφήνισε ότι θέσπισε ένα φιλόδοξο θεματολόγιο το οποίο α) θα αναδείξει έως το 2050 την ΕΕ στην πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο, β) θα προστατεύσει, θα διατηρήσει και θα ενισχύσει το φυσικό κεφάλαιο της ΕΕ, και γ) θα διαφυλάξει την υγεία και την ευημερία των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον.

2.5. Το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή των Περιφερειών είχαν καλέσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για ένα 8ο ΠΔΠ, προς απόφαση από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε την υπό εξέταση «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2030» (8ο ΠΔΠ) στις 14 Οκτωβρίου 2020, δηλαδή σχεδόν ένα έτος μετά την πρόταση για την ΕΠΣ και σχεδόν δύομισι μήνες πριν από τη λήξη του 7ου ΠΔΠ.

Περιεχόμενο του 8ου ΠΔΠ

2.6. Το 8ο ΠΔΠ περιλαμβάνει μόλις 6 άρθρα.

2.7. Το άρθρο 2 απαριθμεί τους περιβαλλοντικούς στόχους της ΕΕ που είναι ήδη γνωστοί και αναγνωρισμένοι από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στόχος μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας κ.λπ., και τους καθιστά «θεματικούς στόχους προτεραιότητας» του 8ου ΠΔΠ. Ωστόσο, σε αντίθεση με το 7ο ΠΔΠ, δεν περιγράφονται συγκεκριμένα μέσα ή μέτρα για την επίτευξη των στόχων ή των περιβαλλοντικών δράσεων. Αυτό προκαλεί έκπληξη, ιδίως επειδή οι προσδοκίες είναι ιδιαίτερα υψηλές. Σχετικά, αναφέρεται ότι πρέπει να επιδιωχθεί η «προώθηση ενός μοντέλου ανατροφοδοτικής ανάπτυξης που επιστρέφει στον πλανήτη περισσότερο από όσα του αφαιρεί»⁽¹⁾.

2.8. Το άρθρο 3 αναφέρει επίσης μόνο τις επί μακρόν γνωστές «συνθήκες» που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας. Σε αυτές περιλαμβάνονται:

- η αποτελεσματική και η αποδοτική εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για το περιβάλλον και το κλίμα·
- η ενσωμάτωση των στόχων προτεραιότητας σε όλες τις σχετικές στρατηγικές, νομοθετικές και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες, προγράμματα, επενδύσεις και έργα σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και
- η σταδιακή κατάργηση των επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο.

2.9. Το άρθρο 4 περιγράφει την πραγματική εστίαση του 8ου ΠΔΠ. Διατυπώνεται η υπόσχεση για τη δημιουργία καλύτερου πλαισίου παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων το οποίο θα παρέχει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στο κοινό καλύτερη επισκόπηση της προόδου (ή των κενών). Επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι το Συμβούλιο και η ΕΟΚΕ, για παράδειγμα, ζήτησαν να μετρηθούν οι οικονομικές επιδόσεις και η κοινωνική πρόοδος «πέραν του ΑΕγχΠ». Επίσης, θα πρέπει να αναπτυχθούν «βασικοί δείκτες» για την καλύτερη παρακολούθηση π.χ. της βιοποικιλότητας ή της κυκλικής οικονομίας. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων καλούνται να διαδραματίσουν καιρό ρόλο και, ως εκ τούτου, το προσωπικό τους θα πρέπει να ενισχυθεί.

(1) <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2020:0652:SOM:EL:HTML>, Άρθρο 2 παρ. 2 εδάφιο γ.

2.10. Τέλος, το άρθρο 5 προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προβεί, έως τις 31 Μαρτίου 2029, σε αξιολόγηση του 8ου ΠΔΠ και, συνεπώς, δεν προβλέπεται ενδιάμεση αξιολόγηση.

2.11. Το άρθρο 6 αφορά την έναρξη ισχύος της νομοθεσίας.

3. Παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον καθοδηγούν από μακρού την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ. Ωστόσο, η περιβαλλοντική πολιτική των δεκαετιών του '70, του '80 ή του '90 δεν είναι πλέον συγκρίσιμη με τη σημερινή· αυτό εγείρει το ζήτημα του ρόλου και της λειτουργίας των προγραμμάτων δράσης για το περιβάλλον.

3.2. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ διερωτάται αν όντως είναι απαραίτητο ένα 8ο ΠΔΠ, ώστε να δώσει περαιτέρω ώθηση στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ διότι τούτη έχει επιτευχθεί τουλάχιστον μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (ΕΠΣ) η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ. Και τούτο διότι το 8ο ΠΔΠ χαρακτηρίζεται περισσότερο από γενικές περιγραφές της κατάστασης και δηλώσεις προθέσεων παρά από ουσιαστικό περιεχόμενο και δράσεις. Πρόκειται για πρόγραμμα δράσης χωρίς δράσεις!

3.3. Βεβαίως, η ΕΟΚΕ δεν έχει καμία αμφιβολία ότι οι προτεραιότητες που ορίζονται στο άρθρο 2 και οι «προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας» που ορίζονται στο άρθρο 3 είναι ορθές. Τι θα πρέπει όμως να ισχύει για την περιβαλλοντική πολιτική όταν στο 8ο ΠΔΠ επαναλαμβάνονται σχεδόν αποκλειστικά οι στόχοι της ΕΠΣ, χωρίς να αναφέρονται καν μέσα ή δράσεις εφαρμογής τα οποία θα ήταν υποχρεωτικά μετά από απόφαση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου; Και ποια είναι τα πραγματικά οφέλη από την απλή απαρίθμηση γνωστών «προϋποθέσεων» εάν δεν υποβληθεί και εγκριθεί δεσμευτικό σχέδιο για την εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων;

3.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενισχύεται η θέση την οποία η ίδια η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εδώ και χρόνια, ότι δηλαδή δεν υπάρχει έλλειψη γνώσεων σχετικά με το τι πρέπει να γίνει. Υπάρχει έλλειψη τόσο εφαρμογής γνωστών μέτρων, συχνά αποφασισμένων από μακρού, όσο και πολιτικής βούλησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμαρτύρονται εδώ και χρόνια για την συχνά ανεπαρκή εφαρμογή πολλών υφιστάμενων περιβαλλοντικών νομοθεσιών από τα κράτη μέλη. Κανένα πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον δεν μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη εφαρμογής ή πολιτικής βούλησης.

3.5. Ακόμη και ελλείψει προγράμματος περιβαλλοντικής δράσης, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη έχουν επαρκείς δυνατότητες να υλοποιήσουν τις υποσχέσεις που έχουν δοθεί. Παράδειγμα αποτελεί η πολιτική για τη βιοποικιλότητα.

3.6. Η προστασία, η διατήρηση και η αποκατάσταση της φύσης έχουν καταστεί ρητά «στόχος προτεραιότητας» ήδη από το 2ο ΠΔΠ (περίοδος ισχύος: 1977-1981) και έκτοτε σε όλα (!) τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον, και πλέον και στο 8ο ΠΔΠ. Δεν είναι θετικό στοιχείο για τα μέχρι σήμερα προγράμματα για το περιβάλλον το γεγονός ότι επικεντρώνονταν στη βιοποικιλότητα εδώ και περισσότερα από 40 έτη (!)· ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη στρατηγική της για τη βιοποικιλότητα του Μαΐου 2020 δηλώνει ότι η φύση «βρίσκεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης».

3.7. Όμως, σε όλα τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον υπάρχουν σαφείς ιδέες και προτάσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της κατάστασης. Για παράδειγμα, στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα⁽²⁾ που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιλαμβάνεται μακρύς κατάλογος δράσεων. Τόσο το Συμβούλιο όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχαν επαρκείς δυνατότητες, μεταξύ άλλων, κατά τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), να εφαρμόσουν συγκεκριμένες απαιτήσεις. Η ευκαιρία αυτή χάθηκε. Η ΕΟΚΕ δεν γνωρίζει τι θα μπορούσαν το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να βελτιώσουν στο προς απόφαση 8ο ΠΔΠ.

3.8. Ωστόσο, καθίσταται επίσης σαφές με ποιον τρόπο το 8ο ΠΔΠ μπορεί να προσφέρει προστιθέμενη αξία: με την επίσημη ενσωμάτωση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, τη στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» (και άλλων παρόμοιων στρατηγικών εγγράφων) με τις συγκεκριμένες λεπτομερείς απαιτήσεις τους τα οποία υποβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υλοποίηση της ΕΣΠ· το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο θα μπορούσαν έτσι να ταχθούν υπέρ της υλοποίησης συγκεκριμένων προτάσεων.

3.9. Επιπλέον, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα μπορούσαν να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του 8ου ΠΔΠ, να δεσμευθεί για τη συνέχιση και την εμπάθυνση της ΕΠΣ, παρέχοντάς της ρητή εντολή να υποβάλει, το αργότερο στη νέα θητεία, νομοθετική πρόταση για ένα «Θεματολόγιο της ΕΕ για το 2050» (ως την τροποποίηση και την παράταση της ΕΠΣ, δηλ. μιας «ΕΠΣ 2»), η οποία να προστεθεί στο 8ο ΠΔΠ ως παράρτημα ενός συγκεκριμένου και λεπτομερούς καταλόγου δράσεων.

(²) Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, COM(2020) 380 final

3.10. Ωστόσο, όλα αυτά δεν προβλέπονται επί του παρόντος και, ως εκ τούτου, η προστιθέμενη αξία του 8ου ΠΔΠ με την παρούσα μορφή του περιορίζεται στην ανακοίνωση βελτιωμένου μοντέλου παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων. Όμως, για την καλύτερη παρακολούθηση και διακυβέρνηση, όσο σημαντικές και αν είναι, δεν χρειάζεται «πρόγραμμα δράσης».

4. Τελικές δηλώσεις

4.1. Η σημασία και ο αντίκτυπος των τελευταίων προγραμμάτων δράσης για το περιβάλλον και του επικείμενου 8ου ΠΔΠ αξιολογούνται υψηλότερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ό,τι από την ΕΟΚΕ. Για παράδειγμα, δεν συμεριζόμαστε ρητά τη δήλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι το 7ο ΠΔΠ «προέβλεψε το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για το 2030». Το θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 είναι πολύ πιο περίπλοκο από ό,τι θα μπορούσε να αντικατοπτρίζεται σε μια ακόμη πιο καινοτόμο ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική. Κάθε περιβαλλοντική πολιτική θα πρέπει φυσικά να λαμβάνει επίσης υπόψη τη φτώχεια, την πείνα, την εκπαίδευση ή τα θέματα φύλου· ωστόσο, δεν μπορεί να τα αντιμετωπίζει επαρκώς.

4.2. Για αυτόν ακριβώς το λόγο η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει από την ΕΕ να καταρτίσει χωριστό «Θεματολόγιο της ΕΕ για το 2050», το οποίο, φυσικά, θα πρέπει να περιλαμβάνει έναν ισχυρό περιβαλλοντικό άξονα. Ακόμη και η ισχύουσα ΕΠΣ δεν επαρκεί για την εφαρμογή της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, καθώς τα κοινωνικά ζητήματα -τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο- δεν εξετάζονται επαρκώς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδιαίτερα να τονίσει ότι θεωρεί την ΕΠΣ καλή και σταθερή βάση για μια ολοκληρωμένη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης, δηλ. ένα «Θεματολόγιο της ΕΕ για το 2050».

4.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης οι πολιτικές φιλοδοξίες που περιλαμβάνονται στα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διατυπώνονται κατά τρόπο ώστε οι Ευρωπαίοι πολίτες να μπορούν να διακρίνουν πώς εφαρμόζονται. Το 8ο ΠΔΠ φέρεται να προωθεί ένα «μοντέλο ανατροφοδοτικής ανάπτυξης» το οποίο «θα επιστρέφει στον πλανήτη περισσότερα από όσα του αφαιρεί». Είναι πιθανό ότι για πολλούς πολίτες καθώς και πολιτικούς, να μην είναι σαφές τι είναι ένα «μοντέλο ανατροφοδοτικής ανάπτυξης» ούτε τι σημαίνει στην καθημερινή ζωή ότι θα επιστρέφονται στον πλανήτη περισσότερα από όσα του αφαιρούνται.

4.4. Τέλος, η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά την έναρξη γενικής συζήτησης σχετικά με τον ρόλο των πιθανών μελλοντικών προγραμμάτων δράσης για το περιβάλλον. Επομένως, θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση του 8ου ΠΔΠ εγκαίρως και όχι μόλις εννέα μήνες πριν από τη λήξη του.

Βρυξέλλες, 27 Ιανουαρίου 2021.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG